

Dimensjoner: Plantene på plastbrettet som Jo Magne Tyldum (til venstre) holder, vil om 70 år ha vokst og blitt et trailerlass med tommer. Ove Solbakken til høyre. Foto: TERJE SVAAN

Om 70 år vil brettet med granplanter ha vokst og blitt et digert tømmerlass

De bitte små granplantene som dyrkes i Overhalla, blir digre trær og et salgbart produkt først når det nærmer seg et nytt århundre. Roboter er i ferd med å innta skogen.

»Overhalla Skogdyrking

Jo Magne Tyldum holder opp et brett med bitte små granplanter. De er ikke mange centimeter høye.

- Disse plantene vil om 70 år ha vokst til et trailerlass med tommer, sier Tyldum, før han setter de orsmå plantene ned. Med det har han sagt to ting: Skogdyrking er ekstremt langsiktig og produktet han jobber med skal vokse fra et bitte lite frø, til å bli grantrær som strekker seg 25-30 meter over skogbunnen.

Tyldum er produksjonsleder på Kvatninga i Overhalla i planteskolen Skogplanter Midt-Norge AS. Planteskolen er et datterselskap av den ideelle stiftelsen Skogselskapet i Trøndelag. Granddyrkerne i Overhalla var i fjor en av de største mot-tagerne i Trøndelag av støtte fra Innovasjon Norge.

Rannveig J. Kristiansen er

daglig leder i stiftelsen Skogselskapet i Trøndelag, som eier planteskolen. Hun er ansvarlig for en virksomhet som har dimensjoner som er vanskelig å forstå. For det første fordi tids-horisonten er så ubegripelig fjern. Vi har nesten kommet til år 2100 før investeringen som skjer i dag blir et produkt som gir økonomisk avkastning. For det andre fordi Skogselskapet i Trøndelag siden starten i 1899 står bak over 700 millioner grantrær, planter som alle er satt ned i trønderske skoger.

Planteskole

Før var det mange planteskoler i Trøndelag. Nå er det bare to igjen. Skogselskapet eier begge. Den ene på Skjerdingstad i Melhus, mens den andre ligger på Kvatninga, et steinkast fra Namsen, en av Europas mest kjente lakseelver.

I et knippe drivhus på Kvatninga står orsmå planter som skal vokse seg litt større for de blir solgt til skogeiere som plan-

ter dem. I det ene drivhuset står 1,1 millioner granplanter. Med passende doser dagslys, vann og varme, vil granplantene ha vokst til planter som er fra 15 til 30 centimeter høye. Da blir de buntet, pakket og solgt.

Roboter i skogen

Før det er de aller minste mikroplantene blitt replantet. På dette stadiet på veien fra frø til grantre er også dyrking av skogplanter blitt innhentet av robotisering. Planteskolen i Namdalen har i år tatt i bruk en robot som gjør arbeidet med replanting - prikling - raskere og mer effektivt enn det et menneske kan. Roboten griper tak i de små skuddene og planter dem slik at de får mer plass å vokse på. Maskinen skiller ut de plantene som ikke kan brukes.

På Adressa.no kan du se en video av prikleroboten i arbeid.

- Roboten kan prikke 20 000 planter per time. Det er langt mer enn noe menneske greier, forklarer Rannveig Kristiansen.

Ove Solbakken, teknisk sjef på planteskolen, peker på noen orsmå granplanter.

- Disse er de første som er blitt håndtert av roboten. Det skjedde i vår, og det skal bli spennende å se hvordan det går med dem, sier Solbakken.

Innovasjonspenger

Roboten, nye bygninger, solceller på taket og utskifting av gamle, klimaføle oljefyrte ovner er delvis finansiert av lån og tilskudd fra Innovasjon Norge.

- Vi har investert 30 millioner kroner i anlegget her i Kvatninga, sier Kristiansen.

Innovasjon Norge støttet i 2017 Skogselskapet og datterbedriften Skogplanter Midt-Norge med nær tre millioner kroner i tilskudd og 11,1 millioner kroner i lån, til sammen 14,1 millioner kroner. Støtten er blitt brukt til roboten, andre forbedringer av produksjonen, nytt produksjonsbygg og et stort solcelleanlegg, alt ved anlegget på Kvatninga i Overhalla i Namdalen.

Kristiansen skryter av Innovasjon Norge.

- Det hadde vært hardt å få til dette uten støtten fra dem. Da måtte vi funnet penger på annet vis, sier Kristiansen.

- Hun tviler på at det hadde gått.

Legger ned i Melhus

Satsingen og robotiseringen har også en annen pris enn den som kan måles i investert beløp og støtten fra staten.

Skogselskapet har bare råd til å satse på den ene planteskolen. Anlegget på Skjerdingstad i Melhus blir derfor avvirket neste år. Hele virksomheten skal samles på Kvatninga i Overhalla.

- Det ville vært for dyrt å investere i to anlegg. Det hadde aldri gått, konstaterer Rannveig Kristiansen.

Dobler kapasiteten

Med prikleroboten blir produksjonskapasiteten fordoblet.

Fakta

4,6 milliarder over Trøndelag

Innovasjon Norge har brukt 4,6 milliarder kroner i Trøndelag de åtte siste årene. Hvordan er pengene brukt? Hvem har fått lån og tilskudd fra det statlige og fylkeskommunale virkemidlet for innovasjon og nyskaping?

Fra frø til grantre

Produsenter av skogplanter kjøper frø fra Det norske Skogfrøverk.

Granfrø kommer fra utvalgte bestander fra ulike steder i landet og fra frøplantasjer. Frøene er tilpasset klimatiske forhold hvor plantene skal vokse.

Frø blir sådd til ulike tider. Frø som spirer i veksthus i slutten av mars, blir til ett-årige salgsplanter. De flyttes til utebed i midten av juni, hvor de vokser resten av sesongen.

Frø fra mikroplanter spirer i veksthus i slutten av juni, og blir tatt inn til overvintring på kjøll/fryselager i slutten av november. I april og mai det påfølgende året blir plantene priklet i pottebrett med større torrvolum. Plantene blir da solgt som to-årige salgsplanter.

Granplantene blir solgt til skogeiere.

Det tar 70-80 år fra planting til et grantre er klart til hogging.

Gran brukes til konstruksjonsvirke, mange ulike papirprodukter, inkludert avis-papir, men også til en rekke spesialprodukter.

I fremtiden kan produkter fra trær kanskje ha erstattet plastbaserte produkter.

I tillegg til at trær har en lang rekke bruksområder, bidrar skog også til å binde store mengder CO₂.

Kilde: Skogplanter Midt-Norge

«Det ville vært for dyrt å investere i to anlegg. Det hadde aldri gått»

Rannveig J. Kristiansen, daglig leder i Skogselskapet i Trøndelag

Sammenslåingen og robotiseringen fører til at det blir færre ansatte ved planteskolen. Skogselskapet i Trøndelag hadde 5,9 millioner kroner i inntekter i 2017. Datterbedriften Skogplanter Midt-Norge AS hadde i fjor en omsetning på 13,6 millioner kroner.

Flere roboter

Det kan hende at Innovasjon Norge blir invitert på nytt på besøk til Overhalla, stedet som om ett år vil være det eneste i Trøndelag som dyrker granplanter. Når granplantene er ferdig for planting, skjer pakkingen i dag manuelt.

- Å utvikle en maskin som kan pakke, det er neste skritt, sier Rannveig J. Kristiansen.

GUNNAR OKSTAD 916 68 911
gunnar.okstad@adresseavisen.no